УДК 911.3:379.85

Ткачук Леоніла Миколаївна,
кандидат географічних наук, доцент

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Київ, Україна,
e-mail: inohodez@ukr.net

ВПЛИВ ПОЛІТИЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ НА РОЗВИТОК ТУРИСТИЧНОЇ ДЕСТИНАЦІЇ

Через посилення політичної нестабільності нині сектор туризму стикається з серйозними викликами.

Мета статті – проаналізувати вплив політичної нестабільності на розвиток туристичної дестинації.

Методика полягає в аналізі динаміки основних показників розвитку туризму: кількості міжнародних прибуттів, доходів від туризму, обсягів капіталовкладень у сектор туризму і подорожей. Порівняльний аналіз змін у показниках роботи сектора туризму в різних країнах у періоди політичної нестабільності дозволив виявити найбільш ефективні методи антикризового управління. Політична стабільність і безпека є необхідними умовами для розвитку туризму; навіть загроза таких подій як громадські заворушення і тероризм може змусити туристів переглянути своє рішення відвідати країну. Вплив політичної нестабільності на сектор туризму у приймаючій країні є безпосереднім і потенційно довготривалим. Крім того, в окремих випадках, нестабільність в одній країні, може вплинути на туризм у сусідніх. Країни, уражені політичними хвилювання, неминуче зазнають зниження кількості міжнародних туристичних прибуттів і надходжень від туризму.

Новизна підходу, реалізованого в даному дослідженні, полягає у визначенні основних проблем, з якими стикається туристичний бізнес у періоди політичної нестабільності. Зокрема, досі не досліджувалося, що основними каталізаторами втілення політичного безладу у спад в'їзного туристичного потоку є характер висвітлення політичних подій засобами масової інформації та негативні відгуки про ситуацію у країні, що надходять до потенційних туристів від сім'ї і друзів.

Практичний аспект дослідження дозволяє виявити найбільш ефективні заходи з розбудови туризму під час політичних криз і в посткризовий період. Зокрема, заходи з відродження туристичного сектору приймаючої країни повинні охоплювати чотири напрями: управління кризовими явищами, управління сприйняттям, створення стимулів для туристів і туристичного бізнесу, ребрендинг дестинації.

Ключові слова: політична нестабільність, туристична дестинація, кризовий менеджмент.

УДК 911.3:379.85

Ткачук Леонила Николаевна,
кандидат географических наук, доцент

Киевский национальный университет имени Тараса Шевченка, г. Киев, Украина
e-mail: inohodez@ukr.net

ВЛИЯНИЕ ПОЛИТИЧЕСКОЙ НЕСТАБИЛЬНОСТИ НА РАЗВИТИЕ ТУРИСИТЧЕСКОЙ ДЕСТИНАЦИИ

В эпоху растущей политической нестабильности сектор туризма переживает значительные испытания.

Цель статьи – проанализировать влияние политической нестабильности на развитие туристической дестинации.

Методика состоит в анализе динамики основных показателей развития туризма: количества международных прибытий, поступлений от туризма, объемов капиталовложений в индустрию туризма и путешествий. Сравнительный анализ изменений в показателях работы сектора туризма в разных странах в периоды политической нестабильности позволил выявить наиболее эффективные методы антикризисного управления. Политическая стабильность и безопасность являются необходимыми условиями для развития туризма; даже угроза таких событий, как гражданские беспорядки и терроризм может заставить туриста передумать посещать страну. Влияние политической нестабильности на сектор туризма в принимающей стране является непосредственным и потенциально длительным. Кроме того, в некоторых случаях, нестабильность в одной стране, может оказать влияние на сектор туризма соседних. Страны, затронутые политическими волнения, неизбежно испытывают снижение числа международных туристических прибытий и поступлений от туризма.

Новизна подхода, реализованного в данном исследовании, заключается в определении проблем, с которыми сталкивается туристический бизнес в периоды политической нестабильности. В частности, до сих пор не рассматривалось, что основными катализаторами претворения политической турбулентности в стране в спад въездного туристического потока являются: характер освещения политических событий средствами массовой информации и негативные отзывами о ситуации в стране, исходящие от семьи и друзей потенциальных туристов.

Практический аспект исследования позволяет обозначить наиболее эффективные меры по перестройке туризма во время политических кризисов и в посткризисный период. В частности, меры по возрождению туристического сектора принимающей страны должны реализовываться в четырех направлениях: управления кризисными явлениями, управления восприятием, создание стимулов для туристов и турбизнеса, ребрендинг дестинации.

Ключевые слова: политическая нестабильность, туристическая дестинация, антикризисное управление.

UDC 911.3:379.85

Tkachuk Leonila Mikolayvna,
Candidate Of Geography Sciences, Associate Professor

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine, e-mail: inohodez@ukr.net

THE IMPACT OF POLITICAL INSTABILITY ON TOURIST DESTINATION DEVELOPMENT

In an era of growing political turmoil, the tourism sector is facing significant challenges.

The purpose of this article is to analyze the impact of political instability on tourim destination development. To do this, the following methodology is used: analysis of dynamics of the main indicators of tourism sector development: tourist arrivals, tourism receipts and capital investment in travel and tourism industry. The comparative analysis of the changes in the indices of the tourism sector operation in different countries in terms of political instability has allowed identifying the most effective methods of crisis management. Political stability and safety are prerequisites for tourism; even the threat of events such as civil unrest and terrorism can cause tourists to rethink their decision to visit a destination. The impact of political instability on a destination's tourism sector is both immediate and potentially long-lasting. In addition, in some circumstances, instability in one country may have an impact on the tourism sector of neighboring countries. Countries affected by political unrest inevitably experience a decline in the number of international tourists and tourism receipts.

The novelty of the approach implemented in the study is in determining the main challenges which hamper tourism business in times of political turbulence. In particular, yet had not been

considered, that the main factors translating political turbulence into a decline in international tourist arrivals relate to media reporting of political conflict, as well as any accounts of negative experiences from family and friends.

The practical aspect of this study allows designating the effective measures to revamp the tourism during and in the post-crisis period. So, the course of action for reviving tourism industry of host country should be targeted at four key fields: crisis management, perception management, incentives for tourists and business, rebranding of the tourism destination.

Keywords: political instability, tourist destination, crisis management.

*Постановка проблеми***.** Туризм, як явище глобального масштабу, відрізняють стабільність і динамічність. Незважаючи на повільне економічне зростання у постіндустріальних країнах і геополітичну напруженість у багатьох регіонах світу, кількість міжнародних мандрівок продовжує збільшуватися з року в рік і вже перевищує 1 трлн. Сектор туризму і подорожей забезпечує 9,8% світового ВВП (7,2 трлн. дол., 2015 р.) і 9,5 % зайнятості (284млн. робочих місць, 2015 р.). За прогнозами експертів Всесвітньої радb з туризму і подорожей, темпи економічного приросту у галузі туризму становитимуть 3,5-3,9% у рік протягом наступного десятиріччя, що швидше, ніж у секторі фінансових послуг, транспорту і виробництва. Однак на регіональному і національному рівні попит на туристичні послуги є вкрай нестабільним, що зумовлює трансформації у географії міжнародних подорожей. Останні декілька років багато лідерів туристичного ринку зазнають суттєвих втрат через політичну нестабільність, загострення етнонаціональних проблем та релігійних протиріч, тероризм.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Дослідження впливу політичних процесів і явищ на розвиток міжнародного туристичного обміну мають зазвичай описовий і ситуаційний характер, активізуються в періоди політичної нестабільності, масштабних заворушень та терактів з численними жертвами, особливо якщо вони відбувалися у популярних туристичних центрах. Так існує чимало наукових публікацій, у яких описано як терористичні акти вплинули на розвиток окремої дестинації чи туристичного регіону (Азіз Х.,1995, Мансфілд Й., 1996, Дракос К., 2003, Метревелі М. та Тімоті Д, 2010). Окремо слід відзначити дослідження Лінди Ріхтер (1989р., 1992р.), Севил Сонмез (1998р.) [3], та Девіда Бекера (2014р., 2015 р.)[1], у яких автори здійснили спробу комплексно описати різні аспекти взаємного впливу політичних процесів і туристичної діяльності. В Україні дана проблематика розкривається у працях Бейдика О.О., Винниченка І.І., Кіптенко В.К., Парфіненко А. Ю.. Однак питання про особливості розвитку туризму в умовах політичної нестабільності та ефективні механізми антикризового менеджменту туристичних дестинацій, зокрема методи подолання наслідків терактів, міжнародних та внутрішніх конфліктів для туристичної індустрії окремих країн та регіонів залишаються висвітленими недостатньо.

Формулювання цілей статті. У статті розглядаються викликані політичною нестабільністю ризики для туристичного бізнесу разом з інструментами та підходами до управління обумовленими ними кризовими явищами. Її метою є обґрунтування геостратегічного підходу до менеджменту туристичної дестинації в умовах глобальної політичної нестабільності та

зростання міжнародного тероризму. Для цього: 1) описано наявну геополітичну ситуацію; 2) виявлено особливості розвитку туризму в умовах політичної нестабільності; 3) наведені приклади ефективного кризового менеджменту туристичних дестинацій.

Виклад основного матеріалу. Світ вступає в нову еру нестабільності та стратегічного суперництва між світовими державами. Розчарування у глобалізації веде до більш прагматичної зовнішньої політики у поєднанні зі зростанням націоналістичних настроїв, які у багатьох країнах підживлюються соціальним тиском. Наявність неврегульованих міжнародних конфліктів та поява нових зон напруження у світі визначають неефективність існуючих механізмів підтримання міжнародної безпеки. На тлі поступового ослаблення впливу США, як світового лідера, і назріваючого розколу в Європі все виразнішими стають розбіжності у позиції партнерів по Трансатлантичному альянсу (зокрема по Сирії, Україні), який виглядає безпорадним перед традиційними для нього загрозами. Європа, ослаблена виходом Великобританії та ідеологічними розбіжностями з приводу вимог більш закритої і прагматичної політики, все ще продовжує нести тягар війни на Близькому Сході, що спричиняє загострення проблем біженців та тероризму. Підйом ІДІЛ, зростання впливу Китаю, неврегульовані територіальні суперечності у Південно-Китайському морі, триваючий конфлікт на південному сході України, політична нестабільність в Бразилії і Туреччині, альянс між непередбачуваними лідерами впливових регіональних держав В.Путіним та Т. Ердоганом і активізація таких недержавних акторів міжнародних відносин, як політично активні технологічні корпорації та хакерські групи, тільки доповнюють список можливих ризиків і причин нестабільності сучасної світосистеми. Міжнародні компанії, що займаються дослідженням і оцінкою ризиків по всьому світу, у своїх звітах з 2014 р. у якості найбільш ймовірних і значущих ризиків відзначають ризики політичного насильства.

Статистичні данні зібрані експертами Стокгольмського інституту дослідження миру свідчать, що кількість міжнародних конфліктів у світі поступово зменшується, у той же час смертність, зокрема у результаті внутрішніх збройних конфліктів, зростає. Військові дії змушують переміщатися, полишаючи домівки та майно, більше людей ніж будь-коли з часів Другої світової війни. Наразі, у світі відбувається 40 збройних конфліктів, що забрали життя 167 тис. людей у 2015 р., а кількість осіб змушених мігрувати склала 12,1 млн. Дуже серйозною проблемою сьогодення є тероризм. У 2014 р. загальна кількість смертей в результаті дій терористів становила 32685 (найвища за всю історію спостережень), що на 80% більше, ніж у 2013 р., коли число жертв склало 18111. У 2015 р. в 11774 терористичних актах загинули 28328 людей і 35 тис. були поранені. Хоча осередки тероризму сконцентровані переважно в декількох країнах, кількість держав, у яких відбуваються теракти зростає: у 2014 р. атак бойовиків зазнали 93 країни. Найбільше смертей у результаті терактів (близько 74%) було зафіксовано в

п'яти країнах: Іраку, Нігерії, Афганістані, Пакистані та Сирії. Серед решти лідирують: Індія, Ємен, Сомалі, Лівія, Єгипет, Філіппіни, Бангладеш, Таїланд, Туреччина. Слід зазначити, що спостерігається тенденція до скорочення кількості країн не уражених тероризмом та іншими формами збройних конфліктів, зокрема зумовлених політичною нестабільністю, соціальними суперечностями, протиріччями ентонаціонального чи релігійного характеру.

Політична стабільність і безпека є необхідними умовами для розвитку туризму; навіть сама загроза таких подій, як порушення громадського порядку і тероризм може привести до того, що туристи переглянуть своє рішення відвідати туристичну дестинацію, навіть за умови передплаченого пакету послуг. Вплив політичної нестабільності у секторі туризму країни призначення є безпосереднім і потенційно довготривалим. Крім того, в окремих випадках, нестабільність в одній країні, може позначитися на туризмі у сусідніх. Країни, уражені політичними хвилюваннями, неминуче відчувають зниження міжнародних туристичних відвідувань та надходжень.

Показовим є досвід Єгипту, де туристичний сектор буквально став ареною боротьби за політичну владу. У середині 90-х рр. XX ст. діяльність угрупування «Аль-Гамаа аль-Ісламія» з пропаганди цінностей мусульманства набула форми радикального ісламізму. З метою привернути максимальну увагу влади та дискредитувати її у період 1992-1995 рр. угрупування провело терористичну кампанію, організувавши ряд замахів як на представників єгипетської інтелігенції, так і на туристів. Наймасштабніші теракти направлені проти туристів відбулися 28.04.1996 р. у Каїрі (18 загиблих туристів), та 17.11.1997 р., на початку зимового туристичного сезону, в день відкриття тогорічної Усесвітньої туристичної біржі у Лондоні, у Луксорі (58 жертв). Дії «Аль-Гамаа аль-Ісламія» нанесли значних збитків туризму – провідній галузі єгипетської економіки – у 1998 р. надходження від туризму скоротилися на 43% порівняно з 1997р., а кількість туристичних відвідувань на 23 % (за даними міністерства туризму Єгипту). Наступний спад показників туристичних прибуттів до Єгипту, зафіксований на межі 2001-2002 рр., теж пов'язаний з тероризмом і міжнародним збройним конфліктом. Теракт 11.09.2011 р. у США зчинив негативний вплив на сферу подорожей у всьому світі – міжнародні туристичні прибуття з вересня по грудень скоротилися на 9,2% порівняно з аналогічним періодом 2000 р. (за цілий рік спад склав 0,7%)[4]. Для Єгипту наслідки були суттєвішими: спад у туристичних прибуттях за рік склав 1,3%, а за останні чотири місяці 2001р. прибуття скоротилися на 11%, а надходження від туризму – на 16% у порівнянні з аналогічним показником 2000 р.[4]. Уповільнення темпів приросту туристичних прибуттів та надходжень у 2005 р. та на початку 2006 р. було спричинено терактами у м. Таба і м. Нуейба (7.10.2004 р. 34 загиблих), у Каїрі (7.04.2005 р., 30.05.2005 р. 6 загиблих, всі іноземні туристи), у Шарм-ель-Шейху (23.07.2005 р. 88 загиблих, з них 20 іноземці), м. Дахаб (24.04.2006 р. 19 загиблих, з них 6 іноземці). Чергове зменшення в'їзного потоку на 32% відбулося у 2011р. (у 2010 р. країну відвідали 14,1 млн. туристів, у 2011 р. –

9,5 млн.) і було пов'язане з поваленням режиму Х. Мубарака [5]. У 2012 р. приток туристів відновився до 11,2 млн., але заколот проти нового президента М. Мурсі та спричинений цим військово-політичний конфлікт у 2013 р. завдав туристичному сектору Єгипту нового удару – кількість іноземних туристів знов скоротилася до 9,2 млн. У 2010 р. на іноземному туризмі Єгипет заробив 12,5 млрд. дол., а у 2013 р. – у два рази менше – 6,0 млрд. дол. [5]. У другій половині 2014 р., після чергових позачергових президентських виборів, внутрішньополітична ситуація стабілізувалася і на курортах країни туристів побільшало, це дало змогу зафіксувати 5% зростання туристичного потоку [6]. Однак очікування повноцінного відновлення у 2015р. не виправдалися. Внутрішньополітична нестабільність, терористичні напади за участі бойовиків ІДІЛ та авіакатастрофа російського лайнера з туристами на борту спричинили скорочення показників туристичних відвідувань до 9,3 млн. (9,6 млн. у 2014 р.), а туристичних доходів – до 6,1млрд. дол. (7,2 млрд. у 2014 р.) [7].

Втрати у туризмі через політичну нестабільність, війни та теракти спостерігаються і в інших країнах Близькосхідного регіону: Тунісі, Сирії, Лівані, Туреччині. Аналогічні приклади є і в інших регіонах світу. Так, поступальний розвиток в'їзного туризму у Таїланді за останні 20 років переривався декілька разів. Найсуттєвіше зниження показників міжнародних туристичних прибуттів та доходів (на 3% та 12 % відповідно) зафіксовано у 2009 р. і було спричинено внутрішньополітичним конфліктом у формі масштабних масових протестів [5]. Негативний ефект політичної нестабільності тривав і в 2010 р., що дозволило сусіднім Малайзії та Індонезії отримати вигоду від переорієнтації частини туристичного потоку на їх користь. З кінця листопада 2013 р. по травень 2014 р. (високий туристичний сезон у Таїланді) країну знов поглинули безперервні антиурядові демонстрації, було введено військовий стан та здійснено державний переворот, що викликало 6,6% спад у міжнародних туристичних прибуттях та 5,8% у доходах від туризму [6]. Зменшення туристичного потоку у кінці 2015 р. було обумовлено низкою терактів, що відбулися у Банкоку 17-18 серпня 2015 р. (унаслідок вибуху у храмі Ераван в центрі міста загинули 22 особи, з них 8 іноземців, 120 людей отримали поранення). Серед інших країн, де туристичний сектор зазнав збитків через політичні заворушення чи теракти, такі популярні дестинації як Індонезія (о.Балі 2002р., 2005р., Джакарта 2009 р.) Греція (Афіни 2008 р.), США (Нью-Йорк 2001р.), Іспанія (Мадрид 2004 р.), Великобританія (Лондон 2005 р.), Франція (Париж2015р., Ниця 2016 р.)

Головними проявами негативного впливу політичної нестабільності у туризмі, окрім зменшення притоку подорожуючих, є скорочення прибутковості сектору. Найбільш чуттєвими до фактору безпеки є заможніші туристи, тому у кризові періоди показник витрат на одну поїздку скорочуються, аналогічно економлять в умовах невизначеності і внутрішні туристи. Серед чинників, які конвертують політичну нестабільність у спад в туристичних прибуттях і доходах, важливу роль грають ЗМІ. Створений ними негативний образ туристичної дестинації може зберігатися протягом багатьох

років і стримувати туристичний попит на відпочинок у країні, навіть якщо теракти або політичні заворушення відбувалися в окремому її регіоні. Туроператори і турагенти можуть згорнути операції в результаті недостатньої кількості замовлень або ризику відповідальності за позовами. Наприклад, у 2012 р. компанія TUI звітувала про втрату за рік 46,4 млн. євро в основному через слабкий попит на поїздки до уражених конфліктами центрів Північної Африки. Нині ж TUI Group і німецька асоціація туризму повідомляють, що кількість заброньованих у Туреччину турів у першому кварталі 2016 р. знизилася на 40% порівняно з 2015р. Після того, як РФ анексувала Крим у березні 2014 р., одразу кілька круїзних ліній змінили маршрути, виключивши з них Одесу, Севастополь і Ялту [2]. В результаті виникає небезпечне порочне коло: політична нестабільність призводить до зниження попиту, приватні інвестиції скорочуються через те, що інвестори втрачають інтерес недотримуючи прибуток, а держава переорієнтовується на підтримку більш чутливих у часи нестабільності сфер. Це може спричинити недостатню готовність країни як туристичного напрямку та зумовити подальше зниження його популярності серед туристів.

Отже, постає питання про цілеспрямовану політику з підтримки сектора туризму під час та після періоду політичної нестабільності. Головною її метою має бути нейтралізація негативного впливу геополітичного чинника та відновлення інтересу з боку туристів, а конкретні напрями мають включати: ефективне антикризове управляння, управління сприйняттям, заходи з стимулювання попиту та ребрендінг туристичної дестинації. Першочерговим завданням антикризового управляння є забезпечення безпеки туристів, що включає в себе ефективні пошуково-рятувальні роботи, надання надійного притулку, посилення охорони туристичних районів і сприяння у поверненні туристів на Батьківщину. Успіх у стримуванні паніки і врегулюванні кризових ситуацій може мати позитивний вплив на імідж туристичної дестинації і, отже, на майбутні прибуття, тому надзвичайно важливим є попереджувальне планування дій у відповідь на ситуації, що можуть загрожувати життю та безпеці туристів. Прикладом, можуть бути узгоджені дії британських силових структур, ЗМІ та місцевої влади по нейтралізації терористичної атаки 2005 р. у лондонському метрополітені, в результаті зазначені події не мали ніякого помітного подальшого впливу на туризм.

Також важливо нейтралізувати вплив ЗМІ, які часто перебільшують масштаби загрози безпеці і комфорту туристів. Для відновлення довіри подорожуючих варто ініціювати сильні, ефектні інформаційні кампанії, які мають чітко окреслити межі конфліктних регіонів, а також підкреслити безпеку інших туристських районів і центрів.

З метою стимулювання попиту у післякризовий період ефективним є зниження цін на туристичні продукти і послуги. Наприклад, у період після терактів на о. Балі 2002 р. ціни у більшості готелів впали у середньому на 37%. У Таїланді, щоб стимулювати туристичний попит у наступному за буремним 2014р. (роком військових протистоянь і масових протестів) національна

туристична адміністрація організувала акцію «Дивовижний Таїланд: великий розпродаж», у рамках якої суттєві знижки пропонували туристам у більш ніж 15000 торгівельних центрів, ресторанів та розважальних закладів провідних курортних регіонів країни [2]. З іншого боку, політична нестабільність часто корелюється із соціально-економічними проблемами, що може призводити до девальвації національної валюти, що у свою чергу робить дестинацію дешевшою для туристів. На о. Балі у 2005 р. переваги різкої девальвації рупії для туристів було підкреслено рекламною кампанією під гаслом «Наша втрата – ваша вигода!».

Заходи державної підтримки туристичних підприємств у післякризовий період передбачають податкові пільги, зниження процентних ставок по кредитах і фінансування рекламних поїздок для зарубіжних туроператорів і турагентів, щоб відновити їхню довіру до безпеки туристичної дестинації. Наприклад, уряд Македонії запропонував субсидії авіаперевізникам, які бажають ввести нові напрямки для пасажирів. Зокрема, за відкриття кожного нового пункту призначення в країні, ті отримали 40тис. євро, плюс комісію від семи до дев'яти євро за кожен квиток, куплений на ці нові рейси. В результаті, кількість рейсів виконаних бюджетними авіаперевізникам у 2014 р. з/до аеропортів Македонії збільшилися вдвічі. У Єгипті у 2013 р. тимчасово скасували збори з неповністю заповнених рейсів, щоб утримати авіакомпанії від скорочення кількості рейсів до Єгипту. У Таїланді, після заворушень у травні 2010 р. у Бангкоку, уряд започаткував податкові пільги для компаній, які проводять внутрішні або міжнародні торгові виставки та навчальні семінари.

І хоча збільшення внутрішнього туризму, зазвичай, не може компенсувати втрати, зумовлені скороченням міжнародного потоку, через різницю у обсязі витрат, переорієнтація на внутрішніх туристів є загальноприйнятим методом втриматися на плаву у періоди політичної турбулентності та тероризму. У Таїланді у 2009 р. національна туристична адміністрація у співпраці із зацікавленими бізнесовими структурами провела масштабну акцію – «Тайський туристичний ярмарок», у рамках якої місцеві авіакомпанії і готелі пропонували свої послуги за зниженими, спеціально призначеним для внутрішнього ринку, цінами. Одним з найефективніших методів ребрендінгу туристичної дестинації на міжнародному ринку є переорієнтація на нові (менш чутливі до впливу фактору політичної нестабільності) споживацькі сегменти. Це можуть бути туристи з сусідніх країн, які зазвичай мають більш реалістичне уявлення про серйозність політичної ситуації в країні, а також споживачі, для яких ціна є ключовим мотиваційним чинником при виборі місця відпочинку. Наприклад, через спад попиту, обумовлений терористичними актами в 2002 р. і 2005 р., туристична адміністрація Балі переадресувала свою увагу з традиційних західних на регіональний ринок, зокрема Японію і Тайвань. Заходи з охоплення нових туристичних сегментів мають включати в себе більш широке використання електронних каналів дистрибуції та збуту, рекламні компанія в соціальних

медіа, що дозволить туристам отримати максимум необхідної інформації і більш впевнено себе почувати у країні призначення. Інша ефективна стратегія забезпечує зниження ризикованості туристичного продукту, у результаті фізичного ізолювання туристичні дестинації від областей, уражених хвилюваннями. В Єгипті у кризовий період окремі курорти стали являти собою анклави на березі Червоного моря – огороджені, добре захищені і повністю закриті для місцевих жителів за винятком персоналу. На територію ізольованого на півострові курорту Лабаді на Гаїті, туристи можуть потрапити (чи залишити його) тільки за допомогою круїзних суден, таким чином вони захищені від хвилювань і злочинності характерної для столиці і багатьох міст країни [2].

Висновки. В епоху зростаючої політичної нестабільності, сектор туризму переживає значні випробування. Незважаючи на те, що втрати, викликані політичною турбулентністю і тероризмом, є значними, а відновлення може бути тривалим і складним, масштаби економічних вигод роблять інвестування у сектор туризму і подорожей вартим ризику. Усвідомлення вагомості геополітичного чинника у розвитку сучасного туризму призводить до того, що Всесвітня туристична організація рекомендує країнам розробити національну політику в області безпеки туризму, з акцентом на запобігання ризиків для відвідувачів, а також сформувати спеціальні органи (національні туристичні ради з виконавчими комітетами), що відповідатимуть за управління ризиками в ключових сферах, відповідно до потреб кожної туристичної дестинації.

Список використаних джерел:

1.Baker D. The Effects of Terrorism on the Travel and Tourism Industry / D. Baker // International Journal of Religious Tourism and Pilgrimage. – 2014. – Volume 2(1). – Pp. 57-67.
2.How to Re-emerge as a Tourism Destination after a Period of Political Instability / Haddad C., Nasr A., Ghida E., Al Ibrahim H. // Travel & Tourism Competitiveness Report 2015. – Geneva: SRO- Kundig, 2015. – Pp. 53-57.
3.Sönmez S.F., Tourism, Terrorism and Political Instability/ S.F Sönmez // *Annals of Tourism Research*. – 1998. – Vol. *25:2. – Pp. 416-456.*
4.UNWTO Tourism Highlights, 2002 Edition. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.e-unwto.org/doi/book/10.18111/9789284406890
5.UNWTO Tourism Highlights, 2013 Edition. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284415427
6.UNWTO Tourism Highlights, 2015 Edition. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284416899
7.UNWTO Tourism Highlights, 2016 Edition. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284418145

References:

1. Baker, D., (2014). The Effects of Terrorism on the Travel and Tourism Industry. International Journal of Religious Tourism and Pilgrimage, Volume 2(1): 57-67.
2. Haddad, C., Nasr, A., Ghida,E., Al Ibrahim, H. , (2015). How to Re-emerge as a Tourism Destination after a Period of Political Instability. In Travel & Tourism Competitiveness Report 2015. Geneva: SRO- Kundig, 53-57.
3. Sönmez, S.F., (1998). Tourism, Terrorism and Political Instability. *Annals of Tourism Research 25:2: 416-456.*

4. UNWTO Tourism Highlights, 2002 Edition. Available at: http://www.e-unwto.org/doi/book/10.18111/9789284406890
5. UNWTO Tourism Highlights, 2013 Edition. Available at: http://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284415427
6. UNWTO Tourism Highlights, 2015 Edition. Available at:: http://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284416899
7. UNWTO Tourism Highlights, 2016 Edition. Available at: http://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284418145